

Dzmitry Kliabanau

Крок да кроку знаёмімся з Беларуссю

Krok po kroku
poznajemy Białoruś

JEZYK KULTURA KRAJOZNAWSTWO

МОВА КУЛЬТУРА КРАЯЗНАЎСТВА

**Крок да кроку
знаёмімся з Беларуссю**

**Krok po kroku
poznajemy Białoruś**

Dzmitry Kliabanau

**Крок да кроку
знаёмімся з Беларуссю**

**Krok po kroku
poznajemy Białoruś**

JĘZYK KULTURA KRAJOZNAWSTWO

МОВА КУЛЬТУРА КРАЯЗНАЎСТВА

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Książka dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński ze środków Instytutu Filologii
Wschodniosłowiańskiej

RECENZENCI *prof. dr hab. Ala Kožynava*
 dr Alena Kazancava

PROJEKT OKŁADKI *Agnieszka Winciorek*

© Copyright by Dymitry Kliabanau & Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Wydanie I, Kraków 2010
All rights reserved

Książka, ani żaden jej fragment, nie może być przedrukowywana bez pisemnej zgody Wydawcy.
W sprawie zezwoleń na przedruk należy zwracać się do Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

ISBN 978-83-233-2921-3, e-ISBN (wersja elektroniczna) 978-83-233-8942-2

www.wuj.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
Redakcja: ul. Michałowskiego 9/2, 31-126 Kraków
tel. (12) 631-18-80, tel./fax (12) 631-18-83
Dystrybucja: tel. (12) 631-01-97, tel./fax (12) 631-01-98
tel. kom. 0506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl
Konto: PKO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

Podziękowania za konsultacje, wsparcie techniczne, dyskusje dla:

Aleksandry Król

Aliaksieja Shoty

Aliny Burymy

Doroty i Tomasza Gulinów

Emilii Hańczyk

Katarzyny Ulman

Magdaleny Wulczyńskiej

WPROWADZENIE	11
JAK CZYTAĆ?.....	13

РАЗДЗЕЛ I. ЗАПРАШАЕМ У БЕЛАРУСЬ **ROZDZIAŁ I. ZAPRASZAMY NA BIAŁORUŚ**

1. РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ	16
REPUBLIKA BIAŁORUŚ.....	18
2. ГЕАГРАФІЧНАЕ СТАНОВІШЧА БЕЛАРУСІ.....	19
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE BIAŁORUSI.....	21
3. КЛІМАТ БЕЛАРУСІ. ПОРЫ ГОДА	22
KLIMAT BIAŁORUSI. PORY ROKU	24
4. ПРЫРОДА БЕЛАРУСІ	25
PRZYRODA BIAŁORUSI	27
5. ЛЯСЫ БЕЛАРУСІ.....	28
LASY BIAŁORUSI	30
6. ЗАПАВЕДНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ.....	31
REZERWATY PRZYRODY NA BIAŁORUSI	33
7. РЭКІ БЕЛАРУСІ.....	34
RZEKI BIAŁORUSI.....	36
8. АЗЁРЫ БЕЛАРУСІ.....	37
JEZIORA BIAŁORUSI	39
9. БРАСЛАЎСКІЯ АЗЁРЫ.....	40
JEZIORA BRASŁAWSKIE.....	42
10. БЕЛАВЕЖСКАЯ ПУШЧА.....	43
PUSZCZA BIAŁOWIESKA.....	45
CIEKAWE FAKTY I INFORMACJE	46

РАЗДЗЕЛ II. МІНСК: ПУЛЬС СТАЛІЧНАГА ЖЫЦЦЯ **ROZDZIAŁ II. MIŃSK: PULS ŻYCIA W STOLICY**

11. МІНСК – СТАЛІЦА БЕЛАРУСІ.....	48
MIŃSK – STOLICA BIAŁORUSI	50

12. ЭКАНАМІЧНАЕ ЖЫЦЦЁ МІНСКА	51
ŻYCIE GOSPODARCZE MIŃSKA	53
13. МІНСКАЕ МЕТРО	54
MIŃSKIE METRO	56
14. КУЛЬТУРНАЕ ЖЫЦЦЁ МІНСКА	57
ŻYCIE KULTURALNE MIŃSKA	59
СІЕКАВЕ ФАКТЫ І ІНФАРМАЦЫЯ	60

РАЗДЗЕЛ III. ПАДАРОЖЖЫ ПА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ ROZDZIAŁ III. PODRÓŻE PO ZIEMI BIAŁORUSKIEJ

15. ГОМЕЛЬ	64
HOMEL	66
16. МАГІЛЁЎ	67
MOHYLEW	69
17. ВІЦЕБСК	70
WITEBSK	72
18. ГРОДНА	73
GRODNO	75
19. БРЭСТ	76
BRZEŚĆ	78
20. МІРСКІ ЗАМАК	79
ZAMEK W MIRZE	81
21. РУЖАНСКИ ПАЛАЦ	82
PAŁAC W RÓŻANIE	84
22. НЯСВІЖСКИ ПАЛАЦ	85
PAŁAC W NIEŚWIEŻU	87
23. ЛЕГЕНДАРНЫЯ СКАРБЫ РАДЗІВІЛАЎ	88
LEGENDARNE SKARBY RADZIWIŁŁÓW	90
СІЕКАВЕ ФАКТЫ І ІНФАРМАЦЫЯ	91

РАЗДЗЕЛ IV. ВЫДАТНЫЯ АСВЕТНІКІ І НАВУКОЎЦЫ ЗЯМЛІ БЕЛАРУСКАЙ ROZDZIAŁ IV. WYBITNI KRZEWICIELE OŚWIATY I NAUKOWCY ZIEMI BIAŁORUSKIEJ

24. ФРАНЦЫСК СКАРЫНА	94
FRANCYSK SKARYNA (FRANCISZEK SKARYNA)	96
25. ЛЕЎ САПЕГА	97
LEŮ SAPIEHA (LEW SAPIEHA)	99

26. БРАЊІСЛАЎ ТАРАШКЕВІЧ	100
BRANISŁAŬ TARAŠKIEVIČ (BRONISŁAW TARASZKIEWICZ)	102
27. УСЕВАЛАД ІГНАТОЎСКІ	103
USIEWAŁAD IHNATOŬSKI	105
28. РАДЗІМ ГАРЭЦКІ	106
RADZIM HARECKI	108
СІЕКАВЕ ФАКТЫ І ІНФАРМАЦЫЯ	109

РАЗДЗЕЛ V. БЕЛАРУСКІЯ МАЙСТРЫ ПЭНДЗЛЯ **ROZDZIAŁ V. BIAŁORUSCY MISTRZOWIE PĘDZLA**

29. ІВАН ХРУЦКІ	112
IVAN CHRUCKI	114
30. ВІТОЛЬД БЯЛЫНІЦКІ-БІРУЛЯ	115
VITOLD BIAŁYNICKI-BIRULA	117
31. ЯЗЭП ДРАЗДОВІЧ	118
JAZEP DRAZDOVIČ	120
32. МАРК ШАГАЛ	121
MARC CHAGALL	123
33. МІХАІЛ САВІЦКІ	124
MICHAŁ SAVICKI	126
СІЕКАВЕ ФАКТЫ І ІНФАРМАЦЫЯ	127

РАЗДЗЕЛ VI. СЛАВУТЫЯ ЛІТАРАТАРЫ – ЛІРНІКІ РОДНАГА КРАЮ **ROZDZIAŁ VI. WYBITNI PISARZE – LIRNICY KRAJU OJCZYSTEGO**

34. МІКОЛА ГУСОЎСКІ	130
MIKOŁA HUSOŬSKI (MIKOŁAJ HUSSOWSKI)	132
35. ЯНКА КУПАЛА	133
JANKA KUPAŁA	135
36. ЯКУБ КОЛАС	136
JAKUB KOŁAS	138
37. МАКСІМ БАГДАНОВІЧ	139
MAKSIM BAHĐANOVIČ	141
38. УЛАДЗІМІР КАРАТКЕВІЧ	142
UŁADZIMIR KARATKIEVIČ	144
39. ВАСІЛЬ БЫКАЎ	145
VASIL BYKAŬ (WASYŁ BYKAU)	147

СІЕКАВЕ ФАКТЫ І ІНФАРМАЦІЕ	148
----------------------------------	-----

**РАЗДЗЕЛ VII. ВЫДАТНЫЯ АСОБЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО,
ТЭАТРА І МУЗЫКІ**

**ROZDZIAŁ VII. SŁAWNE POSTACIE BIAŁORUSKIEJ KINEMATOGRAFII,
TEATRU I MUZYKI**

40. БІКТАР ТУРАЎ	152
VIKTAR TURAŬ	154
41. МІХАІЛ ПТАШУК	155
MICHAŁ PTAŠUK	157
42. ФЛАРЫЯН ЖДАНОВІЧ	158
FŁARYJAN ŹDANOVIČ	160
43. СТЭФАНІЯ СТАНІЮТА	161
STEFANIJA STANIUTA	163
44. ІРЫНА ЖДАНОВІЧ	164
IRYNA ŹDANOVIČ	166
45. ЗІНАІДА БРАВАРСКАЯ	167
ZINAIDA BRAVARSKAJA	169
46. МІХАСЬ ЗАБЭЙДА-СУМІЦКІ	170
MICHAŚ ZABEJDA-SUMICKI	172
47. ЛАРЫСА АЛЕКСАНДРОЎСКАЯ	173
ŁARYSA ALEKSANDROŬSKAJA	175
48. ІОСІФ ЖЫНОВІЧ	176
IOSIF ŹYNOVIČ	178
49. «СТАРЫ ОЛЬСА»	179
STARY OLSA	181
50. «ХАРОШКІ»	182
CHAROŠKI	184
СІЕКАВЕ ФАКТЫ І ІНФАРМАЦІЕ	185

АЛФАВІТНЫ СЛОЎНІК

SŁOWNIK ALFABETYCZNY	187
-----------------------------------	------------

WPROWADZENIE

Język białoruski to jeden z trzech języków wschodniosłowiańskich. Cechy różniące język przodków dzisiejszych Białorusinów od języka innych Słowian zostały odnotowane już w tekstach wybitnego dwunastowiecznego pisarza i działacza religijnego Cyryla Turowskiego. W połowie XIII wieku język starobiałoruski stał się językiem urzędowym Wielkiego Księstwa Litewskiego. Zaczął się złoty okres w rozwoju piśmiennictwa białoruskiego. Dzięki połączaninowi Franciszkowi Skarynie Białorusini, jako pierwsi ze Słowian Wschodnich, otrzymali drukowaną książkę we własnym języku. Ważny zabytek piśmiennictwa białoruskiego stanowią również Statuty Litewskie z lat 1529, 1566 oraz 1588. W 1596 roku światło dzienne ujrzała pierwsza gramatyka autorstwa Wawrzyńca Zizania.

Kształtowanie się współczesnego literackiego języka białoruskiego zaczęło się pod koniec XVIII wieku. Proces ten został przyspieszony w XIX wieku, kiedy powstały utwory Wincentego Dunin-Marcinkiewicza i Franciszka Bahuszewicza. W XX wieku dzięki owocnej pracy wielu pisarzy, przede wszystkim: Janki Kupały, Jakuba Kołasa, Maksima Bahdanowicza, Maksima Hareckiego, Iwana Mieleża, Wasyla Bykawa i innych, powstała bogata i różnorodna współczesna literatura białoruska.

Nauka języka obcego polega nie tylko na opanowaniu słownictwa czy zasad składni, lecz również na zapoznaniu się z historią i kulturą kraju, którego języka zamierzamy się nauczyć. W związku z tym niezwykle ważne jest zaproponowanie osobom studiującym także wiadomości związanych z geografią, historią i kulturą Białorusi oraz jej wybitnymi osobowościami. Sprzyja to zagłębieniu się w kulturę i język, kształtowaniu zasobów wiedzy o dziedzictwie kulturowym narodu białoruskiego oraz promocji Białorusi i jej bogatej kultury o korzeniach europejskich.

Książka *Krok po kroku – poznajemy Białoruś* to zbiór tematów konwersatoryjnych, przeznaczony dla osób studiujących języki wschodniosłowiańskie na uczelniach wyższych, w liceach z wykładowym językiem białoruskim oraz z językiem białoruskim jako przedmiotem dodatkowym; jest użyteczna również dla osób uczących się języka białoruskiego we własnym zakresie oraz osób interesujących się Białorusią, jej kulturą i historią.

Głównym celem niniejszego wydania jest wprowadzenie i aktywizacja materiału leksykalno-gramatycznego, doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem oraz doskonalenie mówienia monologicznego oraz dialogicznego. Podstawową jednostką komunikacyjną w tym zbiorze jest tekst.

Książka składa się z 25 tematów krajoznawczo-kulturoznawczych, 25 tekstów biograficznych oraz alfabetycznego słownika białorusko-polskiego.

Tematy zgromadzone zostały w 7 rozdziałach. W pierwszym rozdziale – *Zapraszamy na Białoruś* – zawarte są teksty zawierające ogólne informacje o Republice Białoruś, geografii i przyrodzie kraju, warunkach klimatycznych, faunie i florze, rezerwach przyrody, rzekach i jeziorach. W rozdziale drugim – *Mińsk: puls życia w stolicy* – umieszczone zostały tematy związane ze stolicą Białorusi. W tekstach zawarte są niektóre informacje o dawnej i najnowszej historii największego białoruskiego miasta. Opisywane są między

innymi zabytki architektury Mińska, muzea i teatry stołeczne, komunikacja miejska oraz życie gospodarcze. Rozdział trzeci – *Podróże po ziemi białoruskiej* – jest poświęcony białoruskim miastom obwodowym oraz najśłynniejszym zabytkom architektury białoruskiej, wśród których znajduje się na przykład zamek w Mirze oraz pałac w Nieświeżu. Znalazły się w nim także opowieści o słynnych właścicielach Nieświeża i legendy związane z jednym z najpotężniejszych rodów możnowładczych – rodziną Radziwiłłów.

W kolejnych rozdziałach zgromadzone zostały w większości teksty zawierające biografie i dorobek wybitnych osobowości białoruskiej kultury i nauki. W rozdziale czwartym – *Wybitni krzewiciele oświaty i naukowcy ziemi białoruskiej* – przedstawione zostały sylwetki myślicieli, działaczy oświatowych i uczonych na przestrzeni wieków – F. Skaryny, L. Sapiehy, B. Taraszkiewicza, U. Ihnatowskiego oraz R. Hareckiego. W rozdziale piątym – *Białoruscy mistrzowie pędzla* – portretowani są niektórzy wybitni malarze białoruscy – I. Chrucki, W. Białynicki-Birula, J. Drazdowicz, M. Chagall oraz M. Sawicki. Rozdział szósty – *Wybitni literaci – lirnicy kraju ojczystego* – traktuje o życiu i twórczości wybranych pisarzy białoruskich – M. Hussowskiego, M. Bahdanowicza, J. Kupały, J. Kołasa, U. Karatkiewicza, W. Bykawa. Rozdział siódmy – *Sławne postacie białoruskiej kinematografii, teatru i muzyki* – poświęcony jest wybitnym ludziom teatru i filmu – reżyserom: W. Turawowi, M. Ptaszukowi i F. Żdanowiczowi, mistrzyniom sceny teatralnej: I. Żdanowicz, S. Staniucie, Z. Brawarskiej, wykonawcom operowym: M. Zabejdzie-Sumickiemu i Ł. Aleksandrowskiej oraz muzykowi Żynowiczowi. W rozdziale tym, znalazły się również tematy poświęcone grupie Stary Olsa oraz legendarnemu zespołowi choreograficznemu Charoszki. Teksty biograficzne zawierają dużo różnego rodzaju jednostek leksykalnych oraz konstrukcji składniowych charakterystycznych dla tego typu treści. Sprzyja to lepszemu przyswojeniu i łatwiejszemu opanowaniu słownictwa oraz pozwala na samodzielne konstruowanie tekstu biograficznego.

Każdy temat konwersatoryjny ma następującą strukturę: najpierw zamieszczony został tekst podstawowy w języku białoruskim, następnie – pytania do tekstu białoruskiego, pomagające osobie uczącej się lepiej orientować się i przyswajać zaproponowany materiał. Kolejnym elementem tematu są słowa kluczowe, umożliwiające odtwarzanie przeczytanych treści ze zwróceniem uwagi na najważniejsze fakty i informacje zawarte w tekście podstawowym. Każdy temat zawiera słowniczek białorusko-polski, w którym znajdują się wybrane wyrazy i związki wyrazowe. Rozszerzony słownik alfabetyczny, obejmujący wyrazy i zwroty frazeologiczne pochodzące ze wszystkich 50 białoruskojęzycznych tekstów podstawowych, umieszczony został na końcu wydania. Każdy temat kończy się tłumaczeniem tekstu podstawowego na język polski. Zaproponowane przekłady są maksymalnie zbliżone do tekstu w języku oryginału. Sprzyja to łatwiejszemu opanowaniu treści oraz lepszemu przyswojeniu różnic leksykalnych, składniowych oraz kompozycyjnych pomiędzy tekstami w języku białoruskim i polskim.

Zakres tematyczny książki jest dość obszerny, co pozwala podzielić każdy temat na fragmenty w celu bardziej szczegółowego zgłębienia materiału. Taki podział może być zastosowany zwłaszcza w przypadku tekstów poświęconych wybitnym osobowościom kultury białoruskiej. Przykładowo teksty z rozdziałów IV–VII można podzielić na następujące części: biografia, wydarzenia z życia, osiągnięcia twórcze oraz zawodowe, refleksje nad poszczególnymi utworami.

ЯК ЧЫТАЇ?

W tekstach w języku białoruskim oraz w pytaniach do tekstów zaznaczone zostały akcenty. W wyrazach, gdzie akcent stale przypada na **о, ё** oraz **э**, nie wprowadzono oznaczeń. Natomiast w przypadkach, gdy wyżej wymienione głoski są nieakcentowane, akcenty również zostały zaznaczone. Oprócz tego akcenty znajdują się w słowniku umieszczonym na końcu wydania.

W poniższej tabeli podane są liczebniki oraz sposób ich czytania w języku białoruskim.

Tabela 1. Liczebniki określające rok

	Мianownik: który rok?	Допелняч: którego roku?
1910	тысяча дзевяцьсот дзесяты	тысяча дзевяцьсот дзесятага
1820	тысяча васемсот дваццаты	тысяча васемсот дваццатага
1730	тысяча семсот трыццаты	тысяча семсот трыццатага
1640	тысяча шэсцьсот саракавы	тысяча шэсцьсот саракавога
1550	тысяча пяцьсот пяцідзесяты	тысяча пяцьсот пяцідзесятага
1460	тысяча чатырыста шасцідзесяты	тысяча чатырыста шасцідзесятага
1370	тысяча трыста сямідзесяты	тысяча трыста сямідзесятага
1280	тысяча дзвёсце васьмідзесяты	тысяча дзвёсце васьмідзесятага
1190	тысяча сто дзевяносты	тысяча сто дзевяностага
1941	тысяча дзевяцьсот сорак першы	тысяча дзевяцьсот сорак першага
1952	тысяча дзевяцьсот пяцьдзсят другі	тысяча дзевяцьсот пяцьдзсят другога
1963	тысяча дзевяцьсот шэсцьдзсят трэці	тысяча дзевяцьсот шэсцьдзсят трэцяга
1974	тысяча дзевяцьсот сэмдзсят чацвёрты	тысяча дзевяцьсот сэмдзсят чацвёртага
1985	тысяча дзевяцьсот восемдзсят пяты	тысяча дзевяцьсот восемдзсят пятага
1996	тысяча дзевяцьсот дзевяноста шосты	тысяча дзевяцьсот дзевяноста шостага
1937	тысяча дзевяцьсот трыццать сёмы	тысяча дзевяцьсот трыццать сёмага
1928	тысяча дзевяцьсот дваццать восьмы	тысяча дзевяцьсот дваццать восьмага
1949	тысяча дзевяцьсот сорак дзевяты	тысяча дзевяцьсот сорак дзевятага
1000	тысячны	тысячнага
1100	тысяча соты	тысяча сотага
1200	тысяча дзвюхсоты	тысяча дзвюхсотага
1300	тысяча трохсоты	тысяча трохсотага
1400	тысяча чатырохсоты	тысяча чатырохсотага
1500	тысяча пяцісоты	тысяча пяцісотага
1600	тысяча шасцісоты	тысяча шасцісотага
1700	тысяча сямісоты	тысяча сямісотага
1800	тысяча васьмісоты	тысяча васьмісотага
1900	тысяча дзевяцісоты	тысяча дзевяцісотага
2000	дзвюхтысячны	дзвюхтысячнага
2001	дзве тысячы першы	дзве тысячы першага
2005	дзве тысячы пяты	дзве тысячы пятага

	Мiejscownik: w którym roku?
1910	у ты́сяча дзевяцьсо́т дзеся́тым
1820	у ты́сяча васемсо́т два́ццатым
1730	у ты́сяча сямсо́т тры́ццатым
1640	у ты́сяча шэсцьсо́т саракавы́м
1550	у ты́сяча пяцьсо́т пяці́дзеся́тым
1460	у ты́сяча чаты́рыста шасці́дзеся́тым
1370	у ты́сяча тры́ста сямі́дзеся́тым
1280	у ты́сяча дзвё́сць васьмі́дзеся́тым
1190	у ты́сяча сто дзевяно́стым
1941	у ты́сяча дзевяцьсо́т сора́к пе́ршым
1952	у ты́сяча дзевяцьсо́т пя́цдзеся́т другі́м
1963	у ты́сяча дзевяцьсо́т шэ́сцьдзеся́т трэ́цім
1974	у ты́сяча дзевяцьсо́т се́мдзеся́т чацве́ртым
1985	у ты́сяча дзевяцьсо́т восемдзеся́т пя́тым
1996	у ты́сяча дзевяцьсо́т дзевяно́ста шосты́м
1937	у ты́сяча дзевяцьсо́т тры́ццать се́мым
1928	у ты́сяча дзевяцьсо́т два́ццать восьмы́м
1949	у ты́сяча дзевяцьсо́т сора́к дзявя́тым
1000	у ты́сячным
1100	у ты́сяча соты́м
1200	у ты́сяча дзвю́хсоты́м
1300	у ты́сяча трохсо́тым
1400	у ты́сяча чатыро́хсо́тым
1500	у ты́сяча пяцісо́тым
1600	у ты́сяча шасцісо́тым
1700	у ты́сяча сямісо́тым
1800	у ты́сяча васьмісо́тым
1900	у ты́сяча дзевяцісо́тым
2000	у дзвю́хты́сячным
2001	у дзве ты́сячы пе́ршым
2005	у дзве ты́сячы пя́тым

Litery **е, ё, ю, я, і** oddające w piśmie samogłoski jotowane po apostofie należy czytać jako połączenie **je, jo, ju, ja, ji**.

Imiona własne podane są zgodnie z zasadami pisowni białoruskiej opartej na alfabecie łacińskim:

- litera **І** oddaje twardą głoskę **І**;
- litera **Ў** oddaje u niezgłoskotwórcze, zbliżone do polskiego **І** [**ɨ**];
- litera **Š** odpowiada połączeniu **sz** w języku polskim;
- litera **Ž** odpowiada **ż** w języku polskim;
- litera **Č** odpowiada połączeniu **cz** w języku polskim.

РАЗДЗЕЛ I. ЗАПРАШАЕМ У БЕЛАРУСЬ

ROZDZIAŁ I. ZAPRASZAMY NA BIAŁORUŚ

1. РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ

Афіцыйная назва краіны – Рэспубліка Беларусь, аднак яе часцей называюць проста Беларуссю. Гэтая краіна са старажытнаю гісторыяй і маляўнічаю прыродаю размешчана ў цэнтры Еўропы.

Беларусь мяжуе на захадзе з Польшчаю, на ўсходзе – з Расіяй, на поўначы – з Латвіяй, на паўночным захадзе – з Літваю, а на поўдні – з Украінаю. Беларусь – сярэдняя еўрапейская дзяржава, яе тэрыторыя складае дзвесце сем цэлых і шэсць дзясятых тысячы квадратных кіламетраў. Паводле памераў краіна займае трынаццатае месца ў Еўропе.

Тэрыторыя Беларусі падзелена на шэсць абласцей: Брэсцкую, Віцебскую, Гомельскую, Гродзенскую, Магілёўскую і Мінскую. Але адміністрацыйных адзінак – сем, бо асобна вылучаецца горад Мінск. Самая буйная і густанаселеная – сталічная вобласць. Яна займае цэнтр Беларусі і мяжуе з усімі астатнімі абласцямі. Самая маленькая па тэрыторыі – Гродзенская вобласць. Самая нізкая шчыльнасць насельніцтва на Віцебшчыне. Колькасць жыхароў краіны перавышае дзевяць з паловаю мільёнаў чалавек.

Беларусь – прэзідэнцкая рэспубліка. На чале выканаўчай улады стаіць прэзідэнт. Заканадаўчую ўладу прадстаўляе дзвюхпалатны парламент – Нацыянальны сход. Ён складаецца з Савета Рэспублікі (вэрхняя палата) і Палаты прадстаўнікоў (ніжняя палата).

Сталіца дзяржавы – Мінск. У ім пражывае прыблізна два мільёны чалавек. Мінск – найбуйнейшы палітычны, эканамічны і культурны цэнтр Беларусі. Іншыя буйныя гарады, дзе жыве больш за сто пяцьдзясят тысяч жыхароў – гэта Гомель, Магілёў, Віцебск, Гродна, Брэст, Бабруйск, Баранавічы, Барысаў. А ўвогуле ў краіне сто дванаццаць гарадоў.

Беларусь – адна з дзяржаў-заснавальніц Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ААН). Рэспубліка мае дыпламатычныя адносіны з больш чым ста сарак краінамі свету.

ПЫТАННІ

1. Якая афіцыйная назва краіны?
2. Дзе размешчана Беларусь?
3. Што можна сказаць пра гісторыю і прыроду краіны?
4. З якімі дзяржавамі мяжуе Беларусь на поўначы і паўночным захадзе?
5. З якімі дзяржавамі мяжуе Беларусь на поўдні і ўсходзе?
6. Якая краіна – заходняя суседка Беларусі?
7. Якая плошча краіны?
8. Што можна сказаць пра Беларусь паводле памераў у еўрапейскім маштабе?

9. Якім чынам падзелена тэрыторыя краіны?
10. Што можна сказаць пра сталічную вобласць?
11. Што можна сказаць пра Гродзенскую вобласць?
12. Што можна сказаць пра шчыльнасць насельніцтва Віцебшчыны?
13. Колькі на Беларусі насельніцтва?
14. Які дзяржаўны лад у Беларусі?
15. Хто стаіць на чале выканаўчай улады?
16. Як прадстаўлена заканадаўчая ўлада?
17. Як называецца беларускі парламент і якую ён мае структуру?
18. Які горад – сталіца Беларусі? Колькі там жыхароў?
19. Якія, акрамя Мінска, можна назваць буйныя беларускія гарады?
20. Колькі ўсяго гарадоў у Беларусі?
21. Якую ролю адыграла Беларусь у ААН?
22. З колькімі дзяржавамі Беларусь мае дыпламатычныя адносіны?

КЛЮЧЫ ДА ТЭКСТУ

Афіцыйная назва; старажытная гісторыя; маляўнічая прырода; цэнтр Еўропы; сярэдняя дзяржава паводле плошчы, 13-е месца ў Еўропе; шэсць абласцей; сем адміністрацыйных адзінак; самая густанаселеная – сталічная вобласць; шчыльнасць насельніцтва; прэзідэнцкая рэспубліка; выканаўчая ўлада; заканадаўчая ўлада; дзвюхпалатны парламент; Нацыянальны сход; Савет Рэспублікі; Палата прадстаўнікоў; палітычны, эканамічны і культурны цэнтр; дзяржава-заснавальніца; дыпламатычныя адносіны.

СЛОЎНІК

адміністрацыйная адзінка – jednostka administracyjna
 Арганізацыя Аб'яднаных Нацый (ААН) – Organizacja Narodów Zjednoczonych
 вобласць – powiat
 густанаселены – gęsto zaludniony
 дзвюхпалатны – dwuizbowy
 заканадаўчая ўлада – władza ustawodawcza
 Нацыянальны сход – Zgromadzenie Narodowe
 паводле – według
 Палата прадстаўнікоў – Izba Reprezentantów
 плошча краіны – powierzchnia kraju
 Савет Рэспублікі – Rada Republiki
 старажытная гісторыя – długa historia
 шчыльнасць насельніцтва – gęstość zaludnienia